

BANKA ve SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ'NDE İADE UYGULAMASI

TAX RETURN IN BANKING AND INSURANCE TRANSACTIONS TAX

Kerem ATMACA*

ÖZ

Finans sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin işlemlerinden elde ettikleri gelirler üzerinden ödenen bir vergi türü olan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, vergi teorisine göre yansıtılabilir bir vergidir, uygulamada ise hizmeti satın alanlar tarafından ödenir ve ödeyen için maliyet veya gider unsuru olarak kalır. Katma değer vergisi veya özel tüketim vergisi benzeri bir indirim mekanizması olmayan banka ve sigorta muameleleri vergisinde bazı durumlarda iade mekanizması söz konusu olabilir. Çalışmamızda vergi idaresinin dönem içinde banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesi hakkındaki değişen görüşü ve yapılması muhtemel iadeler için aranacak koşullar açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gider Vergileri Kanunu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, BSMV, İade Uygulaması, Düzeltme Hükümleri

ABSTRACT

Banking and insurance transactions tax, which is paid by companies operating in finance sector and levied on their income derived from these transactions, is a reflectable tax in tax theory, and in practice, is paid by service purchasers and is a cost or expense element for them. It does not have a deduction system as is the case with value added tax and special consumption tax, and thus can be returned. The changing opinion of the tax administration and the conditions of a potential tax return are examined in this article.

Keywords: Expense Taxes Law, banking and insurance transactions tax, BITT, return, adjustment provisions

* Vergi Müfettişi

M.G.T.: 24.08.2015 / M.K.T.: 16.09.2015

1- GİRİŞ

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, 13.7.1956 tarih ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda¹ düzenlenmiştir. İlgili Kanun hükümlerine göre, banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa² göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabidir.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile olan bölümünde sırasıyla; 28. maddede mükellefler ve verginin konusuna giren işlemler, 29. maddede istisnalar, 30. maddede mükellef, 31. maddede matrah, devam eden 32 ve 33. maddelerde ise yabancı para ile olan muameleler ve verginin nispeti yer almaktadır.

Bu çalışmamızda, Kanun metninde yer almayan, fakat ikincil mevzuat düzenlemelerinde yer alan, iç genelge, özelemler nezdinde ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun³ 116 ve müteakip maddelerinde yer alan hususlara istinaden Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nde iade mekanizmasının işletilip işletilemeyeceği hususu irdelenmiştir.

Çalışmamızı yaparken, Maliye Bakanlığının konu ile ilgili dönem içinde değişen görüşüne ve ilgili görüşün değişme sebeplerine değinecek, akabinde konu ile ilgili değerlendirmelerimize yer vereceğiz.

2- 10.02.2000 TARİH ve 2000/1 SIRA NO'LU BANKA ve SİGORTA MUAMELELERİ İÇ GENELGESİ ÖNCESİ DURUM

Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesine göre, banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bazı durumlarda, örneğin; bankaların müşterilerine kullandırdıkları kredilerle ilgili olarak tahakkuk ettirilen faizler üzerinden hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisini ödedikten sonra, bazı müşteriler lehine faiz indirimine gidilmesi veya faiz oranının yanlışlıkla olduğundan yüksek uygulanması sebebiyle, daha önceki tahakkuk ettirilen faize göre ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iade talep edilmesi durumu hasıl olmuştur.

Maliye Bakanlığının bu konudaki görüşü ise, Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesi uyarınca bankalarca bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehe gelir tahakkuk ettirilmesi ile vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği, dolayısıyla süresi içinde beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin hesaplanmasına esas olan gelirlerin miktarında sonradan meydana gelen azalma nedeniyle, daha önce ödenen verginin düzeltilerek iade edilmesinin mümkün olmadığı yönündedir.

Konu ile ilgili Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü tarafından verilen 11.10.2004 tarih ve B.07.0.Gel.0.56/5601-1105-2 / 47232 sayılı özelge, Bakanlığın o tarihteki görüşünü özetler niteliktedir;

¹ 23.7.1956 gün ve 9362 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² 28.6.1985 gün ve 18795 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³ 10.1.1961 gün ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

" ...

..... Valiliğine

(Defterdarlık: Gelir Müdürlüğü)

İlgi: tarih ve sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınızda, İliniz Köyceğiz Vergi Dairesi mükelleflerinden Köyceğiz Bankası Şubesinin 2000/659 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bankalarına borçlu bulunan kesme çiçek üreticilerinin zirai kredi borçlarının bir yıl ödemesiz olmak üzere iki yıl süreyle ertelendiği, erteleme kapsamına alınan kredilere vadelerinde tahakkuk ettirilen faize ilişkin banka ve sigorta muameleleri vergisinin görev zararı olarak Hazineden talep edildiği, ancak Hazine tarafından 30.04.2001 ve 31.05.2001 vadeli ertelenen kredilere vadelerini takip eden 01.05.2001 ve 01.06.2001 tarihlerinde tahakkuk ettirilen faize ilişkin banka ve sigorta muameleleri vergisinin görev zararı olarak kabul edilmemesi nedeniyle 01.01.2001 tarihinden sonra tahakkuk ettirilen ve Hazinece görev zararı olarak kabul edilmeyen banka ve sigorta muameleleri vergisinin iade edilip edilmeyeceği hususunda tereddüte düşüldüğü belirtilmiştir.

Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde; "Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." hükmü yer almaktadır.

Bu hükme göre, banka ve sigorta muameleleri vergisinde vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben para alınması gerekir.

Banka ve sigorta muameleleri vergisi yapılan muamelelere dayanmakta olup, vergiyi doğuran olaya ilişkin olarak sonradan meydana gelen değişikliklerin Kanunda da aksine bir hüküm bulunmadığından, alınan veya tahakkuk ettirilen paralar nedeniyle ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi üzerinde matrahın değişmesi, verginin iadesi veya mahsubu yönünde bir etkisi bulunmamaktadır.

Bu nedenle Köyceğiz Bankası tarafından kesme çiçek üreticilerinin zirai kredilerinin faizlerine ilişkin olarak vadelerinde tahakkuk ettirilerek vergi dairesine yatırılan, daha sonra erteleme kapsamına alınan ve Hazine tarafından gelir kaybı olarak kabul edilmeyen banka ve sigorta muameleleri vergisinin iade edilmesi mümkün değildir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

...

Maliye Bakanlığının açık bir şekilde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi' ni yapılan muamelelere dayandırarak, vergiyi doğuran olaya ilişkin olarak sonradan meydana gelen değişikliklerin Kanunda da aksine bir hüküm bulunmadığından, alınan veya tahakkuk ettirilen paralar nedeniyle ödenen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi üzerinde matrahın değişmesi, verginin iadesi veya mahsubu yönünde bir etkisi bulunmamaktadır şeklindeki geçmiş dönemlerde savunduğu bu görüş ile aynı fikirde olan bir diğer kaynak ise Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Gider Vergileri Kanunu ve İzahları kitabıdır.⁴ Bahsi geçen kitabın 302. ve 303. sayfalarında aşağıdaki açıklamalar yer almaktadır;

⁴ (Gider Vergileri Kanunu ve İzahları, syf. 302. ve 303, Yelken Matbaası, İstanbul, 1977)

” ...

201 - alınan faizin geri verilmesi halinde Banka ve Sigorta muameleleri Vergisinin İadesi mümkün müdür?

Bankalarca bazı müşterilere tanınan faiz hadlerinin indirilmesi veya borçlarını vadesinden evvel ödeyen müşterilerden peşin alınmış bir kısım faizlerin geri verilmesi halinde vergi iadesinin mümkün olup olmayacağı konusu, üzerinde durulmaya değer görülmektedir.

Gider vergileri kanununda, bu konuda iade ile ilgili bir hüküm olmadığı gibi, vergi usul kanunun-daki düzeltme hükümleri de böyle bir durumu kapsamamaktadır.

Banka ve sigorta şirketlerinden alınan vergi, yapılan muamelelere dayandığından, bu muameleler ve alınan para miktarı üzerinde sonradan yapılan değişikliklerin, kanunda aksine bir hüküm olmadığından, alınan verginin geri verilmesi yönünde bir etkisi olamaz.

...”

Yukarıda metinlerine yer verdiğimiz özelge örneği ve ilgili dönemdeki diğer kaynaklarda da görüldüğü üzere, vergi idaresi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi’ nin ‘muamelelere’ dayandığı mantığıyla, yani vergiyi doğuran olayın meydana geldiği anda gerçekleşen muamele nedeniyle doğan bu vergi türünde sonradan yapılan herhangi bir değişikliğin matrahın değişmesi, verginin iadesi veya mahsubu yönünde bir etkisi bulunmayacağını savunmaktadır. Bizim şahsen katılmadığımız, vergi idaresinin de zamanla terk ettiği bu görüşün yerine, aşağıda ayrıntılarına yer verdiğimiz iç genelge ile yeni bir bakış açısı kazandırılmıştır.

3- 10.02.2000 TARİH ve 2000/1 SIRA NO’ LU BANKA ve SİGORTA MUAMELELERİ İÇ GENELGESİ

Çalışmamızın önceki bölümlerinde bahsettiğimiz üzere, Maliye Bakanlığının banka ve sigorta muameleleri vergisinin vergi mevzuatımıza girişinden itibaren görüşü, bu vergiyle ilgili herhangi bir iade mekanizmasının çalıştırılmayacağı yönünde ve ‘banka ve sigorta şirketlerinden alınan vergi, yapılan muamelelere dayandığından, bu muameleler ve alınan para miktarı üzerinde sonradan yapılan değişikliklerin, kanunda aksine bir hüküm olmadığından, alınan verginin geri verilmesi yönünde bir etkisi olmamalı’ mantığı üzerine kurulmuş bir görüş olarak görülmektedir.

Ancak, dönem içinde ülkemizde finans ve bankacılık sektörünün hızla gelişmesi, büyümesi ve bankacılık faaliyetlerinin süre içinde çok çeşitli şekillerde müşterilerle temas etmesi sonucunda, banka ve sigorta muameleleri vergisinin uygulama alanı yapılan işlemler bakımından çeşitlilik göstermiş, bu sebeple Bakanlığa bankalar tarafından dönem içinde çeşitli başvurular ve özelge talepleri gelmeye başlamıştır.

Nitekim, Maliye Bakanlığı konuyla ilgili özellikle bankalardan ve banka müşterilerinden gelen talepler neticesinde tekrar bir çalışma başlatmış, banka ve sigorta muameleleri vergisi ve bu verginin iadesi konuları tekrar gözden geçirilmiş ve sonuç olarak 10.02.2000 tarih ve 2000/1 sıra no’lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesi yürürlüğe sokulmuştur. Bahsi geçen iç genelge metni aşağıdaki gibidir;

“Bankalar tarafından Bakanlığımıza yapılan başvurularda, müşterilerine kullandırdıkları kredilerle ilgili olarak tahakkuk ettirilen faizler üzerinden hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisini ödedikten sonra, bazı hallerde müşteriler lehine faiz indirimine gidildiği, bazı hallerde ise faiz oranının yanlışlıkla olduğundan yüksek uygulandığı bildirilerek, daha önce tahakkuk ettirilen faize göre ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iadesi talep edilmektedir.

Bilindiği gibi, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde; "Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." hükmüne yer verilmiştir.

Bu güne kadarki uygulamada, söz konusu madde hükmü uyarınca, bankalarca bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehe gelir tahakkuk ettirilmesi ile vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği, dolayısıyla süresi içinde beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin hesaplanmasına esas olan gelirlerin miktarında sonradan meydana gelen azalma nedeniyle, daha önce ödenen verginin düzeltilerek iade edilmesinin mümkün olmadığı şeklinde görüşler verilmiştir.

Ancak, konunun yargıya intikal ettiği durumlarda, yanlışlıkla faiz oranının olduğundan yüksek uygulanmasından dolayı banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahını teşkil eden miktarların yanlış hesaplandığı hallerde, hesapların düzeltilmesi sonucu nakten veya hesaben alınmış bir meblağdan söz edilemeyeceği gerekçesiyle daha önce mükellefin beyanı üzerine fazla tahsil edilmiş bulunan vergilerin düzeltilmesi yönünde vergi mahkemelerince verilen kararlar Danıştay'ca da kabul görmüş ve bu yöndeki kararlar istikrar kazanmıştır.

Bu durumda, beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi ile ilgili olarak bankalarca müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle daha önce ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin düzeltilmesine yönelik bankalarca talepte bulunulması ve bu hususun idarece tespiti halinde, daha önce beyan edilerek ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iade edilmesi uygun görülmüştür.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim."

Yukarıda yer alan iç genelge metninden de açıkça anlaşılabacağı üzere, Bakanlık zaman içerisinde değişen ekonomik şartlar ve bankalarca yahut sigorta şirketlerince verilen hizmetlerin çeşitliliğinden dolayı daha önceden ödenmiş bulunan banka ve sigorta muameleleri vergisinin iadesini yukarıda yer alan şartlar dahilinde mümkün görmüştür. Konuyla ilgili değerlendirmelerimize makalemizin ilerleyen bölümlerinde yer verilmiştir. Ayrıca, konuyla ilgili yakın sayılabilecek bir tarihte, Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından 21.08.2013 tarihinde verilmiş bir adet özelge bulunmaktadır. 21.08.2013 tarih ve 64597866-125[6-2013]-139 sayılı özelge metni aşağıdaki gibidir;

"...

Konu: Müşterilere kısmen veya tamamen iade edilen gelir ve BSMV bedelinin kurum kazancından indirim konusu yapıp yapılamayacağı.

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda, bankanızın müşterilerinden tahsil ettiği faiz ve diğer gelirlerden hatalı olarak fazla alınmış olan veya müşterilerin itirazı vb. nedenlerle kısmen veya tamamen iade edilmesi gereken gelirlere isabet eden BSMV tutarlarının da iade edildiği belirtilerek, söz konusu tutarların kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapıp yapılmayacağı hakkında Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

1 - Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Yönünden

6802 sayılı gider vergileri kanununun 28 maddesinde, banka ve sigorta şirketlerinin 10.06.1885 tarihli ve 3226 sayılı finansal kiralama kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile

olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu hükme göre, banka ve sigorta muameleleri vergisinde vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben para kalması gerekmektedir.

Banka ve sigorta muameleleri vergisi yapılan muamelelere dayandığından, alınan veya tahakkuk ettirilen paralar üzerinde, sonradan yapılan değişikliklerin, kanunda aksine bir hüküm bulunmadığından iadesi veya matrahın değişmesi veya verginin mahsubu yönünde bir etkisi bulunmamaktadır.

Öte yandan, 213 sayılı vergi usul kanununun 116 ncı maddesinde; vergi hatası, vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınması olarak tanımlanmıştır.

Ayrıca, konuya ilişkin 10/2/2000 tarihli ve 2000/1 sıra no'lu Banka ve sigorta muameleleri vergisi iç genelgesinde, '....beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi ile ilgili olarak bankalarca müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle daha önce ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin düzeltilmesine yönelik bankalarca talepte bulunulması ve bu hususun idarece tespiti halinde, daha önce beyan edilerek ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iade edilmesi uygun görülmüştür.' Açıklamasına yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalara göre; müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin düzeltilmesine yönelik bankanız tarafından talepte bulunulması ve bu hususun ilgili vergi dairesi müdürlüğünce de tespit edilmesi halinde, söz konusu vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde iade edilmesi mümkündür.

Ancak, düzeltme talebinizin Vergi Usul Kanununun 116 ncı ve müteakip maddelerinde yer alan hatalar ile anılan iç genelge kapsamına girmemesi durumunda düzeltme işleminin yapılmayacağı tabiidir.

2- Kurumlar Vergisi Yönünden

5520 sayılı Kurumlar vergisi kanununun 6 ncı maddesinde, kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde ise Gelir Vergisi Kanununun 40 ncı maddesinde safi kazancın tespit edilmesi için indirilecek giderlerin neler olduğu sayılmış olup, maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin safi kazancın tespitinde gider olarak indirilebileceği belirtilmiştir.

Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi maksadıyla yapılan genel giderlerin indirim konusu yapılabilmesi için, söz konusu giderlerle kazancın elde edilmesi ve idamesi arasında doğrudan ve açık bir illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Ayrıca, ticari kazançta elde etme tahakkuk esasına bağlandığından, gelir veya gider unsurunun, özel bir düzenleme bulunmadığı sürece mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleştiği dönemin kazancında dikkate alınması gerekmektedir.

Buna göre, müşterilerinizden tahsil edilerek daha önce gelir yazılan, ancak, hatalı olarak fazla alınması veya müşterilerin itirazı vb. nedenlerle kısmen veya tamamen iade ettiğiniz faiz ve diğer gelirlerin, tevsik edilmesi şartıyla müşterilere iade edildiği dönemin gideri olarak dikkate alınması mümkündür.

İade edilen gelirlere isabet eden BSMV tutarlarının ise gider olarak dikkate alınması mümkün değildir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

...

Metinlerine yer verdiğimiz iç genelge ve ilgili özelge hükümlerinden anlaşılabileceği üzere vergi idaresi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi iadesi konusu ile ilgili görüşünü 10.02.2000 tarih ve 2000/1 sıra no'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesi ile değiştirmiş, iç genelge metninde yer alan hususlarla sınırlı olmak ve gerekli koşulların yerine getirilmesi şartıyla banka ve sigorta muameleleri vergisinde iade mekanizmasının önünü açmıştır. Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından 21.08.2013 tarihinde verilmiş özelge de bu durumu pekiştiren bir özelge olmuştur.

4- DEĞERLENDİRME

Çalışmamızın önceki bölümlerinde açıkladığımız üzere, vergi idaresi 10.02.2000 tarih ve 2000/1 sıra no'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesi yürürlüğe girene kadar banka ve sigorta muameleleri vergisinde iade hükümleri söz konusu olamaz şeklindeki görüşünü bu genelge ile değiştirmiş, bu görüşünü pekiştiren özelge ile bizim de katıldığımız ve olması gereken bir sistem uygulamaya alınmıştır.

Burada üzerinde durulması gereken hususlar sırasıyla, hangi durumlarda Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi iadesi söz konusu olabilmektedir, hangi koşullar altında Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi mükellefleri bu haklarını talep edebileceklerdir, iç genelge metninde geçen tevsik şartı neyi ifade etmektedir ve Gider Vergileri Kanunu'nda yer almayan bu iade hangi kanun hükümlerine göre yerine getirilecektir? Aşağıda bu sorulara yanıtlar arayacağız.

10.02.2000 tarih ve 2000/1 sıra no'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesinde iade söz konusu olabilmesi için; *'müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle'* ifadesine yer verilerek bu iki sebep dahilinde banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesinin gündeme gelebileceği belirtilmiş, ancak bu iki nedenden başka herhangi bir iade sebebine değinilmemiştir. 21.08.2013 tarih ve 64597866-125 [6-2013]- 139 sayılı özelgede ise iade sebepleri bakımından yeni bir duruma yer verilmemiş, *'müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi ve yanlışlıkla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle'* ifadesine tekrar yer verilmiştir.

Her ne kadar, makalemizin önceki bölümlerinde içeriklerine yer verdiğimiz özelge ve iç genelge metinlerinde *'müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi'* denilerek *'başkaca nedenlerden'* kaynaklanan gelir iadelerinde de banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesi söz konusu olabileceği akıllara gelse de, vergi idaresi ne özelge ne de iç genelge metinlerinde başkaca bir nedene yer vermemiştir. Tarafımızca çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde yer verilen ve özellikle bankaların banka ve sigorta muameleleri vergisi iade taleplerine sebep olan işlemlerinin bir kısmının, müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla uygulanan faiz oranının indirilmesi işlemlerinin benzeri işlemlerden değil, bağımsız ve mahiyeti itibarıyla bu işlemlerle benzeşmeyen işlemler olduğu görülmüştür. Yukarıda metnine yer verdiğimiz özelgede yer alan *'... nedenlerle kısmen veya tamamen iade ettiğiniz faiz ve diğer gelirlerin ...'* ifadesinde yer alan *'diğer gelirler'* ifadesi ise, özelgenin Kurumlar Vergisi bölümünde yer alan bir açıklamadır, banka ve sigorta vergisi bakımından yapılan değerlendirmede *'faiz ve diğer gelirler'* ifadesine yer verilmemiştir. Tarafımızca banka ve sigorta mu-

ameleleri vergisi iadesi yönünden araştırma ve değerlendirilme yapıldığından dolayı, özeltede ve iç genelde metinlerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesini ilgilendiren ifadeler özellikle dik-kate alınmıştır.

Bankacılık ve finans sektörü ile ilgili tarafımızca yapılan araştırmalarda, özellikle bankaların banka ve sigorta muameleleri vergisi iade taleplerine sebep olan işlemlerinin genel itibariyle aşağıdaki gibi olduğu görülmüştür;

Operasyonel veya sistemsel hatalar nedeni ile yapılan gelir iadeleri: Bu iadeler, müşterilerden tahsil edilmesi gereken masraf ve komisyonların sistemsel veya operasyonel bir hata nedeni ile ilan edilen ücret tarifesinde yer alan tutarlardan daha fazla tahsil edilmiş olması halinde müşterilerin yazılı veya sözlü talepleri üzerine yapılmaktadır.

Müşteri verimlilik gelir iadeleri: Bu iadeler, banka müşterilerinin ilan edilen tarifeğe uygun masraf ya da komisyon tahsil edilmesine rağmen, müşterilerin diğer bankacılık ürünlerindeki verimleri dikkate alınarak yine sözlü ya da yazılı taleplerine istinaden yapılan iadelerdir.

Hakem heyeti, tüketici mahkemesi kararı veya icra dairesi emrine istinaden yapılan gelir iadeleri: Bankalarca tahsil edilen masraf ve komisyonları fazla bulan müşterilerin bu masraf ya da komisyonların iade edilmesi için yaptıkları yasal girişimler neticesinde bir yargı kararı olarak bankalardan talep ettikleri iadeler için söz konusu olmaktadır. Bu iade tipinde hakem heyeti kararı, tüketici mahkemesi kararı, icra dairesi emri gibi yargı kararlarına istinaden bankalar tarafından müşterilerine iade yapılmaktadır.

Genel itibariyle 3 çatı altında topladığımız bu gelir iadelerine istinaden daha önce hesaplanarak bankalarca ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi tutarı, bu vergiyi ödeyen bankalarca –iade edilen tutara isabet eden banka ve sigorta muameleleri vergisi tutarı kadar- iade olarak talep edilebilir. Ancak bankalar hangi işlemlerinden kaynaklanan işlemlerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesi talep edebileceklerdir? İşte bu sorunun cevabı 10.02.2000 tarih ve 2000/1 Sıra No'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesinde açıkça yer almaktadır ve iade söz konusu olabilmesi için; *'müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi'* hükümlerine yer verilmiştir. Dolayısıyla, yukarıda yer verdiğimiz gelir iadesi türlerinden operasyonel veya sistemsel hatalar nedeni ile yapılan gelir iadeleri iç genelge kapsamına açıkça giriyorken, hakem heyeti, tüketici mahkemesi kararı veya icra dairesi emrine istinaden yapılan gelir iadelerine istinaden müşterilere yapılan ödemeler herhangi bir şekilde banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesine konu olmamaktadır. Bahsi geçen iç genelgede hakem heyeti kararı, tüketici mahkemesi kararı, icra dairesi emri gibi yargı kararlarına istinaden bankalar tarafından müşterilerine yapılan gelir iade iadelerinden bahsedilmemiştir. Müşteri verimlilik gelir iadeleri ise ortada bir konudur. 10.02.2000 tarih ve 2000/1 sıra no'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesinde her ne kadar müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi iade sebebi sayılsa da, müşteri lehine herhangi bir faiz indirimine gidilmeden fakat müşterilerin alabilecekleri başka hizmetlere özendirmek yahut müşterilerin başka bankalarla çalışmasının önüne geçmek amacıyla bankalarca çeşitli gelir iadeleri yapılabilmektedir. Biz, faiz indirimi şeklinde cereyan etmeyen gelir iadeleri sebebiyle banka ve diğer finans kurumlarına banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesi yapılamayacağı görüşündeyiz.

Ayrıca, banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesi hükümlerinin söz konusu olabilmesi için, bu hususun vergi idaresince tespit edilmesi yahut vergi inceleme elemanlarının yapılacak incelemelerde iç genelge hükümlerinde açıkça belirtildiği üzere gerekli bilgi ve belgelerle tevsik edilmesi elzemdir.

Aksi halde banka ve sigorta muameleleri vergisi iade koşulları yerine getirilmemiş olur. Yukarıda başlıca çeşitlerini saydığımız iade işlemlerinin vergi kanunlarına göre tevsik edilebilmesi için; müşteriler ile yapılan sözleşme, ilgili gelirin yasal defterlere aktarıldığını gösteren muhasebe fişi yahut ilgili yevmiye maddesi, müşteri talep dilekçesi, ilgili tutarın müşteriye iade edildiğini gösteren dekontlar ve Hakem Heyeti, Tüketici Mahkemesi Kararı veya İcra Dairesi emrine istinaden yapılan gelir iadeleri ve banka ve sigorta muameleleri vergisi tutarlarına ait; Hakem Heyeti Kararı, Tüketici Mahkemesi Kararı, İcra Dairesi emri gibi yargı kararları gibi yargı kararları gibi belgeler tevsik edici belgeler arasında sayılabilir.

Son olarak, her ne kadar Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Kanunu, Gider Vergileri Kanunu içerisinde düzenlenmiş bir Kanun olsa da, bu kanun içerisinde verginin iadesine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. 10.02.2000 tarih ve 2000/1 sıra no'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesinde ve Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından 21.08.2013 tarihinde verilen özeltgede yer aldığı üzere, olası iade işlemleri Vergi Usul Kanunu'nun 116'ncı ve müteakip maddelerinde yer alan hükümler çerçevesinde yapılacaktır. Özeltgede; *'Ancak, düzeltme talebinizin Vergi Usul Kanununun 116 ncı ve müteakip maddelerinde yer alan hatalar ile anılan iç genelge kapsamına girmemesi durumunda düzeltme işleminin yapılmayacağı tabiidir.'* açıklamasına yer verilmiştir.

5- SONUÇ

Muameleyle dayanan bir vergi türü olan banka ve sigorta muameleleri vergisinde, yukarıda saydığımız şekillerde iade hususu söz konusu olabilmekte ve yine yukarıda sağlanan koşullar dahilinde vergi idaresince bankalara ve finans kurumlarına banka ve sigorta muameleleri vergisi iadesi yapılabilir.

Banka ve sigorta muameleleri vergisi iade hükümleri her ne kadar iç genelge dahilinde ve özelge metinlerinde çok sınırlı bir alan üzerinde yer alıyor gibi gözükse de, binlerce müşterisi olan bankacılık ve finans sektörü için üzerinde durulması gereken, önemli ve anlaşılması elzem bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son söz olarak söylenmesi gereken ise, olması gerekenin banka ve sigorta muameleleri vergisi sisteminin kaldırılarak, bu vergi türünün gerekli düzeltmeler yapılarak Katma Değer Vergisi Kanunu içerisine alınması gerektiğidir. Böylece, ödeyen için maliyet unsuru olan banka ve sigorta muameleleri vergisi bu hüviyetinden kurtulacak, banka ve finans kurumlarının diğer faaliyetleri katma değer vergisine tabi olacak, verginin iadesi ve indirimi gibi konular çok daha açık ve anlaşılabilir olacak, hem de vergi mevzuatımız bir nebze daha sadeleşmiş ve ikincil mevzuat ağırlığından kurtulmuş olacaktır. Çağdaş bir vergi sisteminde olması gereken de budur.

KAYNAKÇA

- 13.07.1956 tarih ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu
- 10.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu
- 04.01.1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 11.10.2004 tarih ve B.07.0.Gel.0.56/5601-1105-2 / 47232 sayılı özelge
- 10.02.2000 tarih ve 2000/1 Sıra No'lu Banka ve Sigorta Muameleleri İç Genelgesi
- 21.08.2013 tarih ve 64597866-125[6-2013]-139 sayılı özelge
- Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Gider Vergileri Kanunu ve İzahları kitabı, Basım yeri; Yelken Matbaası, İstanbul Basım yılı; 1977